

גבולות היחידה: ספר שמואל א' פרק א', פס' י"ט-סוף הפרק

נושא היחידה: הולדת שמואל וקיום נדרה של חנה

מספר שיעורים: 1

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

לאחר תפילת חנה וברכת עלי- נולד שמואל. לאחר ששמואל נגמל מחלב, חנה מקיימת את נדרה ומקדישה אותו לה' – לעבודת המשכן בשילה.

פתיחה:

תזכורת לאשר למדנו:

*המורה יתלה/ יקרין את מפת ארץ ישראל, וישאל את התלמידים: היכן הסיפור שלנו ממוקם כעת?

אנו בשילה - אלקנה ומשפחתו עלו למשכן.

(למורה: כדי לחזק את התמצאות התלמידים במפה, כדאי גם לשאול אותם היכן ממוקמים מקומות משמעותיים נוספים במפה – כמו ירושלים, אילת, חיפה והמקום בו ממוקם ביה"ס¹.)

מי הכהן במשכן? עלי.

*המורה יתלה על הלוח את הכרטיסים מהשיעור הקודם:

אם

אז

וישאל את התלמידים: מה זה? על מה מדובר?

יחד עם התלמידים נשחזר את שלמדנו בשיעור הקודם – נדרה של חנה, לאחר שלא היו לה ילדים, וצערה הגדול:

אם ה' ייתן לי בן, אז אתן אותו קודש לה' (כדאי לכתוב זאת על הלוח).

ממי קיבלה חנה ברכה? מעלי הכהן- "ואלוהי ישראל ייתן את שלתך".

בשיעור הקרוב, אנו נראה האם תפילתה של חנה וברכתו של עלי התקבלו והאם הנדר בוצע...

לימוד הפסוקים:

קריאת פס' י"ט-כ'

"וישכימו בבוקר וישתחוו לפני ה'" - מדוע אלקנה ומשפחתו הולכים להשתחוות?

← המורה יזמין לקדמת הכיתה שני תלמידים, ויאמר להם: תארו לכם שחיים הגיע למשה לביקור. משה אירח אותו יפה, ונתן לו אוכל ושתייה. הם היו הרבה זמן אחד עם השני, ועכשיו חיים צריך ללכת הביתה.

המורה יאמר לחיים: תראה לנו - כיצד אתה הולך?
ודאי שכאשר אנו רוצים ללכת לביתנו לאחר ביקור אצל מישהו אהוב, אנו נפרדים ממנו בידידות, ולא הולכים בבת אחת ללא אמירת שלום יפה.
גם אלקנה ומשפחתו הולכים להיפרד באהבה ממקום השכינה, ולכן הם משתחוים.
"ויזכרה ה'" - הקב"ה זוכר את תפילתה ובקשתה של חנה.

← "ויהי לתקופות הימים" - המורה ישאל: כיצד נאמר ביטוי זה במילותינו? לאחר כמה זמן, לאחר זמן מה, כעבור זמן...
חנה בהיריון, ולאחר מכן נולד לה בן!

← הכתוב לא מתאר לנו את הרגשות העוברים על חנה.
אבל חשוב לדמיין ולשער - אילו רגשות, לדעתכם, הרגישה חנה כאשר נולד לה בן לאחר כל כך הרבה שנים?
שמחה, אושר, התרגשות...
ניתן לשאול את התלמידים, האם זכור להם מקרה שהם מאוד מאוד רצו דבר מסוים, ולאחר כמה זמן רצונם התגשם? התלמידים יכולים לשתף במקרה האישי שלהם ובתחושות שהם חשו לאחר שבקשתם התמלאה.

← כיצד נקרא הבן של חנה? שמואל.
מדוע? "כי מה' שאלתי".
מסביר המלבי"ם, שניתן לחלק את המילה שמואל לשני חלקים: שאל מאל.
האלישיך מוסיף כי חנה לא רצתה לקרוא לבנה רק "שאל", אלא היה לה חשוב להדגיש שהוא שאל מה' - שהקב"ה נתן לה אותו בהשאלה.
רואים כאן הודיה לה' והבנה כי זה ממש מה'.

(למורה: בהתאם לזרימת השיעור ולאופי הכיתה, ניתן להכניס כאן "מילי דבדחותא" - אדם שאינו שומר תורה ומצוות, נסע לתל אביב לפגישה חשובה, אך לא מצא מקום חניה. לאחר

---

¹ מידע מפורט על מיומנות התמצאות במפה, ניתן לראות במסמך המיומנויות:
<http://lilmod.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=2781d97e-d9ca-423f-b01d-de0d1e064e14&lang=HEB>

שהסתובב רבות, הוא פנה בלחץ לה' ואמר לו: אם תמצא לי חניה, אני אחזור בתשובה. מיד מולו יוצא רכב ומתפנה חניה. האדם חונה ואומר לה': "לא משנה, הסתדרתי". לעתים אנו פונים בבקשה לה' ונענים, או מבלי שביקשנו - מקבלים שפע טוב בחיינו. אך כשהטוב מגיע, אנו "שוכחים" מהיכן הוא. בפסוקים אלו בולט מאוד שחנה לא פנתה אל הקב"ה רק בעת צרה, אלא גם בעת השמחה והרווחה היא זוכרת מהו מקור השפע.

← "שאל מאל" -

המורה ישאל: מהו ההבדל בין מתנה להשאלה?
מתנה - אני נותן לך לתמיד, לנצח - מעתה הדבר הזה שייך לך.
השאלה - אני נותן לך את הדבר לזמן מסוים - עליך להחזיר לי אותו אחר כך.
חנה מבטאת בשמו של שמואל, כי היא לא קיבלה אותו במתנה, אלא בהשאלה לכמה זמן. (למורה: ניתן לפתח זאת יותר: האם יש הבדל באופן ההתנהלות שלי עם חפץ שניתן לי במתנה לעומת חפץ שניתן לי בהשאלה?
כאשר נתנו לי חפץ בהשאלה ועליי להחזירו לאחר זמן מה, אנהג יותר בזהירות ואשתדל שלא לקלקל אותו.)

המורה יכתוב על הלוח שאלות טרום קריאה:

1. לאן הולך אלקנה?
2. מי לא מצטרף? (מדוע?)

קריאת פס' כ"א-כ"ג

לאחר הקריאה, על התלמידים לענות על שתי השאלות הנ"ל במחברת, ולאחר מכן נסכם זאת בכיתה:

1. אלקנה עולה לשילה כדי לזבוח לה'.
2. חנה לא מצטרפת אליו, מכיוון שהיא רוצה להישאר עם התינוק.

← מה פירוש הביטוי "עד יגמל הנער"?

מיהו הנער? התינוק שמואל
מיהו גמילה? מהנקה

המורה יפנה את התלמידים לרש"י כדי שיבדקו בכמה זמן מדובר - בשנתיים.

← המורה ישאל את התלמידים: מהי תשובתו של אלקנה לבקשתה של חנה?

אלקנה מסכים - "עשי כטוב בעיניך".

ומוסיף תפילה - בקשה: "אך יקם ה' את דברו".

כדי להבין מהי התפילה הזאת, ניתן לעשות זאת בשתי דרכים, על פי אופי הכיתה:

1. קריאת פירוש רש"י המביא את המדרש על שמואל, והסבר כי היה ידוע שיקום צדיק ושמו שמואל, ועל כן נשים רבות קראו כך לבנן. אך משגדל כל אחד מהם, ראו כולם כי אין מעשיו מתאימים למנהיג צדיק. אולם שמואל, בנה של חנה, מאז שנולד, מעשיו היו מתאימים, וזו תפילתו- בקשתו של אלקנה, ששמואל בנו יהיה הצדיק של עם ישראל.

2. כתיבת דברי הרלב"ג על הלוח: "על דרך תפלה רצה לומר שיחיה הבן בזה האופן שיתקיים בו מה שנדרה חנה".

מה נדרה חנה? שהוא יהיה קודש לה' כל הימים. האם כל אחד מתאים לכך? לא. רק אנשים בעלי דרגה גבוהה. וזו תפילתו של אלקנה: שבנו שמואל יהיה מתאים לכך.

כעת נראה מה קורה לאחר שנתיים...

קריאת פס' כ"ד-כ"ח

למורה: חשוב כי המורה יקרא פסוקים אלו. יש לשים לב להטעמה הנכונה: בפס' כ"ד יש לקרוא זאת כרשימת מכולת. ובפס' כ"ו- כ"ח - יש לקרוא זאת ברגש. אפשרי בתחילה לתת לתלמיד לקרוא, ומיד לאחריו המורה יתפרץ בקריאה מרגשת החל מפס' כ"ו.

אפשר גם לתת לתלמידים לקרוא הכול. סביר להניח כי הם יקראו את הפסוקים בצורה 'יבשה', ולאחריהם המורה יקרא אותם בהתרגשות. דבר זה מאפשר פתח לדיון, כאשר המורה יכול לשאול מהו ההבדל בין הקריאות של המורה והתלמיד, וכן אילו ביטויים בפסוק מרמזים על הקריאה מלאת הרגש.

← מה חנה מביאה איתה, נוסף על הבאתו של שמואל? פרים, קמח, יין. בשביל מה? להקרבת קורבנות.

"והנער נער" – המורה יפנה את התלמידים למצודת דוד. פירושו לפסוק הוא כי שמואל היה עדיין רך וצעיר, אך בכל זאת חנה מקיימת את נדרה. מדוע חשוב לציין זאת? חנה הייתה יכולה לתרץ בכל מיני דרכים מדוע היא עדיין לא יכולה לקיים את נדרה - במיוחד שוודאי הפרידה מבנה קשה לה, לאחר שהיא ציפתה לבן במשך שנים כה רבות.

אולם בכל זאת, חנה מקיימת את נדרה והבטחתה, ומעלה אותו לשילה. ← חנה מגיעה עם שמואל לעלי, ופונה אליו בדברים. המורה יבקש מהתלמידים שיאמרו במילותיהם את תוכן הדברים אותם אומרת חנה לשמואל.

(למורה: יש הרבה עומק והסברים לדברי חנה. מומלץ גם לעיין במלבי"ם המביא פירושים נפלאים. אך אנו נתמקד בפשט הכתוב.)

חנה אומרת לעלי כי היא האישה שעמדה מולו והתפללה לה', והנער שאיתה הוא הנער שעליו היא התפללה וה' נתן לה את בקשתה.

← המורה ישאל: אילו מילה/ שורש מרכזיים מופיעים בדבריה של חנה? ש.א.ל.
בכיתה עם מקרן זמין, ניתן להקרין זאת על הלוח ולסמן:
"ויתן לי ה' את **שאלתי** אשר **שאלתי** מעימו
וגם אנכי **השאלתי**הו' לה' כל הימים אשר היה **שאול** לה"
מהו הקשר בין חלקי הפסוק?
אני שאלתי- ביקשתי בקשה מה'. ה' ענה לשאלתי- בקשתי,
ועל כן אני כעת משאילה אותו לה'- מביאה אותו לעבודת הקודש במשכן.

השורש ש.א.ל. מבטא שתי משמעויות שונות: שואל- זה מבקש, ומשאיל - זה נותן לזמן מה.

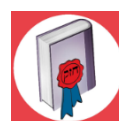
← ניתן להפנות את התלמידים לבדוק כיצד בירך עלי את חנה לאחר תפילתה:
"ואלוהי ישראל ייתן את **שלתך** אשר **שאלת** מעימו"
ומהו שמו של התינוק? **שמואל** – **שאול מאל**.

תפילת חנה כלימוד לתפילה

המורה יאמר כי מתפילת חנה אנו לומדים לדורות כיצד צריך להתפלל: "אמר רב המנונא: כמה הלכות חשובות צריך ללמוד מתפילת חנה!" (בבלי, ברכות לא.)
המורה יתלה בכל פעם על הלוח דף שעליו כתוב פסוק שממנו למדו חז"ל הלכה, וישאל את התלמידים מה לדעתם ניתן ללמוד מחנה בנוגע תפילה:
"וחנה היא מדברת על לבה" – מכאן למתפלל צריך שיכוון לבו.
"רק שפתיה נעות" - מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו (אי אפשר רק להתפלל בלב, צריך שהשפתיים ינועו).
"וקולה לא ישמע"- מכאן שאסור להגביה קולו בתפילתו.
"ויחשבה עלי לשכרה" - מכאן שלשיכור אסור להתפלל.

סיכום וסיום:

לאחר שנים רבות של ציפייה ותפילה, הקב"ה נותן לחנה בן. חנה קוראת לבנה שמואל, כי הוא שאול מאת ה', ולאחר שהוא גדל מעט, היא מביאה אותו בהשאלה לה', כדי שיעבוד במשכן וישרת בקודש. כך מקיימת חנה את נדרה.
לסיום השיעור, ניתן להשמיע/ להקרין את השיר ממילותיה של חנה לעלי:

"אל הנער הזה התפללתי"

*בביצוע מקהלת שירה: <https://www.youtube.com/watch?v=BjrCMS6wKmU>

*בביצוע ישראל פרנס: [http://jewishmusic.fm/album/%D7%90%D7%9C-](http://jewishmusic.fm/album/%D7%90%D7%9C-%D7%94%D7%A0%D7%A2%D7%A8-%D7%94%D7%96%D7%94-%D7%94%D7%AA%D7%A4%D7%9C%D7%9C%D7%AA%D7%99/)

[%D7%94%D7%A0%D7%A2%D7%A8-%D7%94%D7%96%D7%94-%D7%94%D7%AA%D7%A4%D7%9C%D7%9C%D7%AA%D7%99](http://jewishmusic.fm/album/%D7%94%D7%A0%D7%A2%D7%A8-%D7%94%D7%96%D7%94-%D7%94%D7%AA%D7%A4%D7%9C%D7%9C%D7%AA%D7%99/)

הצעות להמחשה:

מפת ארץ ישראל – לסימון שילה

כרטיסי הנדר

המחשת פרידה מחבר – כהבנה לפרידת אלקנה ממקום המשכן

הקרנת הפסוקים למציאת מילה מרכזית בפרק

שיר לסיים – "אל הנער הזה התפללתי"

מסרים והפנמה:

א. לאחר שאנו מקבלים טוב מאת ה', חשוב לזכור כי זה הגיע ממנו - כמו חנה שמלאה

ברגשי תודה לה' על כך שנתן לה בן, ואף מנציחה זאת בשמו – שמואל

ב. נדר והבטחה יש לקיים. למרות הקושי ולמרות העובדה ששמואל עדיין צעיר – חנה

מקיימת את נדרה ומעלה אותו למשכן כדי שישרת בבית ה'.

